

GRADITE SIGURNO SVOJE POSLOVE

informacije o bonitetu
domaćih kompanija

naplata potraživanja

do o ZA FINANSIJSKE USLUGE

Cara Lazara 3/I, 11 000 Beograd,
Srbija, tel: 011 3282 050, faks: 011 3282 049
e-mail: office@oekb-fss.rs , www.oekb-fss.rs

Partnerstvo gradi **bonitet**

Lidija Vasić
Predsednik UO
OeKB

Sva preduzeća na tržištu suočavaju se danas sa povećanim rizicima, ali rizici nisu imanentni samo krizi, oni postoje i u najnormalnijim uslovima poslovanja. Bilo da su to prirodni rizici, odnosno elementarne nepogode, ili rizici koji nastaju iz samog procesa proizvodnje. Ima međutim i rizika koje generiše samo okruženje u kome preduzeća posluju. Nenaplativost potraživanja, na primer. Veoma aktuelan rizik u sadašnjem trenutku, zapravo najveći rizik u uslovima globalne krize, po mnogima najveći ikad zabeležen. Jedan od načina da se ovaj rizik koliko toliko izbegne je da firme, pre nego što uopšte uspostave obligacioni odnos, saznaju rejting svog po-

tencijalnog poslovnog partnera. U situaciji koju imamo danas međutim, kada je još uvek nepredvidivo kako će se u pojedinim privrednim granama manifestovati posledice krize, ni to ne obećava sigurnije poslovanje. Rizik nenaplate se povećava i zbog mogućnosti da firma dužnika ode u stečaj i likvidaciju, tako da raste i potreba da se rizik nenaplate kontroliše, a time i potreba za osiguranjem potraživanja. O potrebi osiguranja poslovnih aktivnosti privrednih subjekata u okolnostima povećanih rizika i instrumentima koji ove rizike drže pod kontrolom razgovaramo sa Lidijom Vasić, predsednicom Upravnog odbora OeKB, društva za finansijske usluge.

Firme se najčešće odlučuju da osiguraju svoja potraživanja tek kada se suoče sa problemom. Postoji li način da se ovakav rizik predupredi? Postoji više načina. Jedan od modela je upravo kontrola rizika pre nego što nastanu potraživanja. Fond za osiguranje i finansiranje spoljnotrgovinskih poslova, kojeg je nakon donošenja Zakona o prestanku postojanja Fonda nasledio AOFI, osnovao je zajedničku firmu za finansijske usluge sa austrijskom Kontrol bankom. To je OeKB doo za finansijske usluge, firma koja se specijalizovala za izradu izveštaja o poslovanju i bonitetu srpskih preduzeća i naplatu potraživanja u mirnom postupku. Ovi izveštaji u sebi sadrže i mišljenje o visini kreditnog limita. Šta to znači? Prikupljaju se

informacije o poslovanju firmi dužnika, pre svega bilansi stanja i bilansi uspeha u periodu od najmanje 3 godine, zatim i svi ostali podaci formalne prirode, kao na primer, kada je firma osnovana, broj zaposlenih, ko je vlasnik firme, podaci o promeni vlasničke strukture, odnosno sve one činjenice potrebne da bi neka firma poslovala, do toga kako se ta firma ponaša na tržištu. Imaju li neku investiciju, iskustvo, koliko su uredni kod plaćanja. Sve ovo je neophodno da bi se formiralo mišljenje o određenoj firmi na osnovu koga je moguće predvideti, sa velikim procentom izvesnosti, da li će ta firma u nekoj skorijoj budućnosti moći da servisira svoje obaveze na adekvatan način.

Pored neposrednog uticaja loših odluka menadžmenta na poslovanje firme, na platežnu sposobnost danas utiču i okolnosti u kojima firme posluje i da li i to takođe ulazi u procenu rizika?

Svakako, i to ne samo trenutna poslovna situacija. Da bi neka firma imala veću sigurnost u poslovanju potrebno je koliko je to moguće predvideti koliki bi mogao da bude uticaj političkih i ekonomskih prilika, a time i realnih poslovnih mogućnosti u zemlji odakle je kupac, kao i trendove u industrijskoj grani kojoj pripada, jer danas smo suočeni sa situacijom, da su pojedine zemlje i industrijske grane mnogo više izložene udarima krize od drugih. Tako da i to, osim performansi preduzeća, određuje visinu rizika. Bez ovih informacija svaka firma može svoje poslovanje da dovede u opasnost, jer ukoliko se dogodi da u plaćanju zataji više poslovnih partnera i firma ravnomerno ne dobija prilive na koje je računala i sama će zapasti u teškoće i neće moći dalje da se razvija ili da izvršava svoje obaveze. Od kraja prošle godine veliki broj firmi u Srbiji ima probleme sa naplatom potraživanja. Računi oko 60 hiljada firmi su u proteklom vremenu duže ili kraće bili u blokadi. Kao jedno od rešenja predlagano je i uvođenje multilateralnog izmirivanja dugova, ali i to je samo jedan od pokušaja da se popravi ono što je propušteno, odnosno da se pravovremeno sagleda rizik nenaplate.

Da li se kompanije, koje žele da osiguraju svoje poslovanje vama obraćaju samo u slučajevima kada žele da provere određenu firmu, ili im već to, što su postale vaši klijenti, pruža mogućnost da redovno dobijaju informacije o firmama sa kojima posluju, kao i procenu rizika?

Akcenat stavljamo pre svega na prevenciju, odnosno pomažemo firmama da se dobro pripreme pre nego što uspostave određenu poslovnu saradnju, ali i tokom trajanja te saradnje, jer u kontinuitetu pratimo da li neka firma izmiruje svoje obaveze regularno ili ne. Ustanovili smo takve programe, da ukoliko firma koja posluje sa našim klijentima padne u blokadu, to odmah signaliziramo našim klijentima, odnosno upozoravamo ih da firma dužnik može da ima problema u plaćanju svojih obaveza. Kada naš klijent dobije jedno ovakvo, da tako kažem rano upozorenje daje mogućnost da se na vreme reaguje i spreče

eventualne posledice. Sa druge strane, danas je ceo svet povezan i informacije da neko ne izmiruje obaveze prema poveriocima se veoma brzo šire i dostupne su agencijama za rejting i agencijama za davanje kreditnih informacija, firme koje neuredno izmiruju svoje obaveze naći će se u još većem problemu, jer niko više neće hteti da im robu ili usluge daje na odloženo plaćanje. To će još više otežati njihovu tržišnu poziciju i biće sve manje konkurentne. Uslovi poslovanja danas su veoma teški i OeKB nastoji da pomogne domaćim firmama da budu obavestene o likvidnosti svojih domaćih partnera i napolje potraživanja u mimom postupku, a isto tako omogućava da partnerima iz inostranstva budu prihvatljivi na bazi informacija o procenjenom kreditnom limitu koji je pripremljen po tehnologiji rada najvećih svetskih osiguravača kredita.

Znači li to da firme koje žele da osiguraju svoja potraživanja to ne mogu da urade bez prethodne procene kreditnog limita?

Osiguranje potraživanja, koje je sledeći stepen zaštite, bazira se upravo na ovim kreditnim izveštajima, jer kada osiguranje preuzme rizik mora da ima sve elemente kako bi se rizik na adekvatan način procenio i utvrdila visina premije osiguranja, srazmerno težini rizika. Šta dobija naš klijent? Za relativno male troškove deo rizika i svoje odgovornosti, prenosi na osiguravača. Sve funkcioniše tako što nam se prvo obrati firma koja je zainteresovana da ima osiguranje, a što je vrlo svojstveno svim velikim međunarodnim korporacijama prisutnim i na domaćem tržištu, koje sada ovaj model poslovnog ponašanja prenose i ovde. Tako da uglavnom, sve velike inostrane firme imaju osigurana potraživanja i mogu da kontrolišu svoje poslovanje i upravljanje rizicima. Moram priznati da i domaće firme, koje rade po modernim principima, shvataju da im osiguranje potraživanja jako pomaže i imamo dosta slučajeva gde su odluke o proizvodnji bile vezane upravo za informacije o bionitetu njihovih kupaca. Ukoliko mi ne odobrimo kreditni limit njihovom kupcu oni neće ni ulaziti u proizvodnju, koja nema siguran plasman. Oslanjajući se na naše procene i informacije koje imamo, a mi uvek imamo informaciju više, ove firme donose svoju poslovnu odluku i svoje poslovanje usklađuje ne samo sa aktuelnom već i realnom situacijom. To je taj mehanizam, gde mi sinhronizovano razmenjujemo informacije koje su bitne kako za kupca iz inostranstva tako i za domaće kupce, gde naši klijenti bez ovih informacija ne bi imali potpunu sliku kako se ponaša tržište za koje su zainteresovani kao i poslovni partneri. Prošle godine su se dogodila takva čuda da su propale najveća osiguravajuća društva i najstarije banke na svetu. Nema više nedodirljivih, sve je moguće. Bez obzira što postoje dugoročni odnosi sa kupcima, više ništa nije sigurno i svako može da zapadne u teškoće, mimo svoje volje i bez obzira na prethodnu dugogodišnju dobru saradnju. Kroz osiguranje potraživanja firma štiti svoje poslovanje, dobija jednu stabilnost i u slučaju da se ne izmiruju obaveza kupaca osigu-

ranje nadoknađuje štetu a firma samim tim i dalje vrši naplatu potraživanja, pa je i taj deo administrativnog posla prenet na osiguravača, kao nekog ko to radi profesionalno. Osiguranik je usredsređen na svoju osnovnu delatnost i poslovanje.

U kojoj meri su vaše procene garancija firmama koje vam se obraćaju da će doneti ispravnu odluku i tako izbeći ili umanjiti poslovni rizik i da li je model procene rizika koji koristite baziran na određenim standardima?

Konačnu odluku o tome sa kim će neko poslovati donosi menadžment same firme. Činjenica je takođe da ne možete biti u nešto potpuno sigurni, pogotovo ne danas, kada se okolnosti u kojima firme posluje strahovito brzo menjaju, ali je verovatnoća da će odluka biti dobra, daleko veća, ako je bazirana na velikom broju podataka i analizi koja se radi na osnovu toga. OeKB u svojoj praksi primenjuje standarde procene rizika koji su prihvaćeni u Euler Hermesu, najvećem osiguravaču kredita na svetu, kao i dosta toga sadržanog u principima Bazela 2, ali i neke specifičnosti karakteristične za tržište Srbije. Na neki način model koji primenjuje OeKB predstavlja jedan veliki iskorak ka primeni svih tih evropskih standarda, a sa druge strane koristeći kod procena rizika bilanse i metodologiju rada koja se primenjuje u Srbiji OeKB je svoje izveštaje i analize tako prilagodio da su oni razumljivi i prihvatljivi i u svetu, čime obezbeđujemo sigurniju razmenu usluga i dobara srpskih preduzeća sa inostranstvom.

Koliko je finansijska kriza promenila ambijent u kome se posluje i povećala izloženost rizicima?

Drastično. To je jedno sasvim novo ponašanje u poslovanju. Svi se vraćaju u neke svoje lokalne okvire. Radi se i dalje, ali je nivo trgovine u svetu definitivno smanjen i pitanje je koliko će to trajati. To je proizvelo jednu lančanu reakciju tako da mnoge firme propadaju, odlaze u stečaj. Više niste sigurni ni kada radite sa jako velikim korporacijama, jer ni i one više nisu potpuno sigurne. Poslednjih meseci u 2008. u svetu je generalno došlo do značajnog porasta šteta u osiguranju potraživanja (kredita) u odnosu na prethodnih 5-6 godina, kada ste imali jednu sasvim drugačiju situaciju, visok rast BDP, kako velikih svetskih ekonomija, tako i ekonomija u razvoju, veliki rast obima trgovine ali i osiguranja. Pad koji je posle toga došao je tako još težji, vajda i zato što je sa veće visine, pa zbog toga više i bolji. Ne samo da je povećan broj šteta nego i iznosa, što je posledica i porasta obima potraživanja. Naplata potraživanja u vansudskom postupku se u ovakvoj situaciji javlja kao jedno od rešenja, jer opterećenja firmi su velika i ovakav postupak je za domaće firme prihvatljiviji zbog manjih troškova. OeKB pruža i ovu vrstu usluga. Pronalazimo prihvatljive modalitete za obe strane i ukoliko ima nekih nesporazuma nastojimo pre svega da utvrdimo pravi iznos duga a zatim i način servisiranja, odnosno tražimo mogućnost da firme dužnici u nekom dužem, povoljnijem roku, izmire svoje obaveze.